

Разговор са сарадницима, учесницима књижевне вечери АЗБУКИЈАДА

САРАДЊА КОЈА ТРАЈЕ..

Повод разговора: представљање књиге афоризама АЗБУКИЈАДА... (Клуб КЦК, 21.8.2019)

Миливоје Шоп Крстић Књигу афоризама *АЗБУКИЈАДА* започиње у контраритму АКО НИКО НЕ КРЕНЕ ЗА ВАМА, НА ДОБРОМ СТЕ ПУТУ. Те августовске вечери верујемо да смо и ми били на добром путу и на правом месту (Клуб *Културног центра Крушевца*) јер су нам у госте дошли пријатељи, сарадници, креативни људи који су говорили о књизи *АЗБУКИЈАДА* аутора Миливоја Крстића, затим о књизи поезије истог аутора (ЧАГОЉ) и то кроз разговор... Део тог разговора смо записали.

Поред аутора у овом разговору су учествовали: Саша Миловановић, уредник књиге, у име издавача Књижевног друштва *РАДЕ ДРАИНАЦ* из Прокупља, затим Драган Огњановић, директор Народне библиотеке *Раде Драинац* и Љубиша Красић, лектор књиге. Треба додати да су сви поменути учесници свакако и писци са више објављених књига и радова и да представљају културно језгро свог града, Прокупља, улажући велике напоре и ентузијазам да би се у тој средини константно нешто вредно и занимљиво дешавало у име културе.

Тема 30. броја ПУТЕВА КУЛТУРЕ *САРАДЊА* окупља овакве сараднике који у синергији трају више од десет година. Одатле и идеја за један заједнички интервју.

Најпре питање за аутора Миливоја Крстића.

Афоризми носе, како поменусмо, контраритам, парадокс, оксиморон, још јачи контраст од парадокса... Да ли се човек рађа са таквим начином размишљања и погледа на свет или га живот томе научи...?

Миливоје Крстић: Песник се и „рађа“, али и ствара. Рођени песници су Божји избраници, и као такви су изложени великим искушењима, неразумевању и непризнавању, а веома често и нападима на њихову личност, начин живота, па и на стваралаштво.

Најбољи пример за такав однос према великим песницима је наш и ваш Раде Драинац. Ми који не припадамо реду изабраних, богом даних песника, са много мање талента, учимо од великих претходника, али и од самог живота, породице, друштва и свега онога што нас инспирише.

Ово се посебно односи на нас који се бавимо народним језиком, ху-

мором и сатиром, било као песници, афористичари, или сатиричари.

Сашу Миловановића, уредника књиге и уредника програма у Дому културе Прокупље питамо: Како сте успели да објавите књигу у оквиру друштва Раде Драинац, како то Друштво делује и да ли има иза себе неку институцију?

Саша Миловановић: Да почнемо од трећег питања, трећа је срећа, тачније прва и највећа срећа Прокупља, можда и Србије, а Топлице сигурно јесте Радојко Јовановић, који као институција јесте и почетак, ток и увир свих књижевних свемира, овога краја. Праотац, модерне топличке и једног дела српске књижевности, Драинац је увек и испред и иза нас. Њему дугујемо све и сви, па и Миливоје Шоп Крстић. Који је кренувши за својом првом и још увек љубављу (писање му се десило касније) и кренуо пут Драинца и не знајући да му у сусрет хрли. (прим. превод, родно место мајке његове деце је у околини Трбуња).

Миливојев животни, а и списатељски пут необичан је својски, но о томе други пут, али живећи у другој половини XX и корачајући XXI веком, хтео, не хтео обрео се у овим светским и српским тренутним културним морима, тзв. „култури амбалаже“, која презире садржај, а Миливоје идући супротно од лошег дошао је у КД „Раде Драинац“, где у суштини и налази своје боље делове себе. (А ево одговора и на прво питање). Макар оне делове који у њему постоје на нивоу несвесног, које и јесте темељ креације.

Топличани као прилично докон и надахнут део српске нације, јер оба су неопходна за ма који вид стварања, теже да оплемене те дангубне дане, а како лепше и боље но писањем. То им се ваљда чини лаким, и не слутећи да понирање у дубине себе, јесте храброст и мудрост највећа.

Будући да спада у збор и мудрих и храбрих, Миливоје побеђује и себе и несаборце, на за њега једини могући начин, писањем. Особито писањем истине, она му је и темељ и кров. Код истине обично нема разглабања, растављања, па се Миливоје и држи афоризма, кратког и јасног, додуше „са продуженим дејством“.

Аутор „Чагоља“ и „Азбукијаде“, „сав је човек свога краја“, па послушкујући и мотрећи, ревносно (као што су на њега, као дете војника Краљеве војске у отаџбини) и чује и види све, а онда му је записати лако. Приде почучен да и кад ћути може бити погрешно схваћен, пише. За своју душу и наша уживања и премишљања, јер као и свака добра уметност и његово писање је темељац особног и општег запиткивања и одговарања. А то је у сва времена преко потребни квасац и онај прстохват соли, пресудан за добар укус и ваљаност сажваканог.

Без малOVERERJA да ће му Бог дати још добраног талента и жеље, да нас чика, чикамо га да нас наново окреће истини. А време ће као мајсторско решето, да провеје ваљано.

Љубишу Красића питамо: Колико има поезије у афоризмима а колико сатире у поезији Миливоја Крстића, како га Ти као песник сагледаваш?

Љубиша Красић: Неминовност уметничког трајања јесте прожимање са стварним светом у којем јесте уметник. Тако је и са Миливојем. Његово трајање прожима дугогодишња, боље рећи вишедеценијска, борба са свим што му је дато или понуђено а није сматрао својим. Миливоје је живео две историјске стварности – ону коју смо сви учили и очеу. Његова брзомисленост и опорост изазвана животом и људима у свету у којем јесте, дала нам је овакав садржај афоризма – једак, политички некоректан, животно горак и подсмешљив. И то је реалност онаква каквом је он види. Оно што јесте песничко у њему видљиво је у великој емотивности и снажном личном доживљају, био он болан, пун љутње и подсмешљивости, али никако цинизма и неоправданости изреченог.

У Крстићевој поезији јесте архаизам и у наративном певању и у судбинским одредницама испеваних речи. Његови песнички ликови (лирски субјекти) пренатрпани су личним и колективним болом и несрећом, али и народном изворном мудрошћу. Кроз њих обитава велики степен фолклорности која би, пренесена у време садашње, и даље била модерна јер човек се тешко мења.

Питање за све госте: Да ли је стваралачки дух Радета Драинца надахнуо и вас као настављаче и наследнике његовог дела или је томе разлог плодна средина, небо Топлице које покреће и осветљава душу?

Миливоје Крстић: Рака је за многе, а посебно за нас Топличане, инспирација и вера и нада, да ће део звездане прашине са његове све сјајније звезде, пасти и на нас, као подстрек и надахнуће.

Љубиша Красић: Мислим да не постоји негативан одговор на овакава питања. Драинац јесте надахнуће и Топлица јесте плодна средина за уметнике. Једно не може да буде живо без другог. Е, сада, колико је снаге у нама зависи да ли ћемо бити плувач или нежни син и брат, да ли ћемо бити Раде Даринац или Радојко Јовановић.

* * *

Раде Драинац повезује Прокупље, Топлицу и крушевачки крај јер је у раној младости живео и у Крушевцу, ишао у Гимназију пред Први светски рат, а затим се прикључио српској војсци и пратио је чак и приликом преласка преко Албаније... Његова личност и поезија надахњују и трају, а културни делатници настоје да га следе и да сачувају живо сећање на његово дело.

Разговарала: **Јелена Протић Петронијевић**

Сарадња – пут до успеха

Др Драган Марић из компаније ANALOG DEVICES из Бостона (САД)

СВЕТСКИ ЕКСПЕРТ СА БАГДАЛЕ

Драган Марић из Крушевца је био студент генерације на ЕТФ-у у Београду, на смеру *Енергетски претварачи и погони*, а затим постдипломац и асистент на Калифорнијском институту за технологију у Пасадени (САД). Израду доктората је финансирао General Motors, а стечено знање и практично искуство пренео је у Србију...

– Студије на Електротехничком факултету у Београду започео сам 1989, по повратку из ЈНА, које сам уписао пре одласка у војску. У та тешка времена распада СФРЈ студирао сам нешто мање од пет година и остварио просек 9,65. Фокусирао сам се да што пре дипломирам, то сам успео неколико месеци пре рока, априла 1994. и био сам најбољи студент на смеру Енергетски претварачи и погони. За награду сам добио књигу, „Никола Тесла – преписка са родбином“, коју су приредиле Дубравка Смиљанић и Зорица Циврић, предговор и рецензију је написао проф. др Александар Маринчић, а издао *Музеј Николе Тесле* из Београда 1993. године.

Дипломирао сам на Велики петак 1994, а почео да радим на ЕТФ-у, као асистент приправник у понедељак на други дан Ускрса. На матичном факултету одмах сам уписао постдипломске студије.

Као млади асистент Марић је увидео да је привреда у тешком стању, услови живота лоши за асистента подстанара у Београду, па је решио да се отисне у иностранство. Конкурисао је за стипендију за магистарске студије у САД, а у пролеће 1995. примљен је и понуђена му је стипендија за сва четири универзитета на која се пријавио.

– Изабрао сам најбољи за мене – Калифорнијски институт за технологију у Пасадени. Примљен сам као постдипломац и асистент. Радио сам као асистент и био ослобођен школарине, а добио сам стипендију којом сам покривао трошкове станарине и исхране. У САД сам отишао у септембру 1995, а магистрирао већ у јуну наредне године, када ми је одобрено да радим на докторату. Од јуна 1996. до краја септембра исте године радио сам у главном истраживачком центру General Electric – у држави Њујорк као студент, пуно радно време између две школске године. По повратку у Пасадену почео сам да радим на докторату – на пројекту електромоторног погона за електрично возило који је финансирао General Motors. Све до одбране доктората маја 1999. радио сам за GM. Из докторске дисертације и радова на конференцијама и у стручним часопи-

сима проистекла су и три патента која сам урадио са колегама из ове компаније. То су били: др Силва Хити из Новог Сада као руководилац пројекта за GM и колега Константин Станку, Американац румунског порекла. Године 1996, када је интернет био у раној фази, група колега пореклом из муслиманских земаља поставила је на мом факултету своју интернет страницу која је приказивала догађаје у БиХ на веома једностран начин. Да би се добила балансирана слика, ја сам поставио своју страницу о Србији.

Наталија Дејвидсон („наше горе лист“ по мајци, а иначе унука једног од организатора Војног пуча од 27. марта 1941. и касније шефа Кабинета избегличке Владе Краљевине Југославије у Лондону, Живана Кнежевића) планирала је да упише докторске студије и да обиђе неколико универзитета на којима би конкурисала. Случајно је наишла на Марићеву интернет страницу о Србији, која јој се допала, па је предложила да се виде и лично упознају када дође у Калифорнију. Драган је оберучке прихватио понуду, па је до сусрета дошло у српској православној Цркви Свети Сава у Сан Габријелу. То упознавање се претворило у љубавну романсу, венчали су се следеће године, 10. јануара 1998. у Цркви Лазарици у Крушевцу. Том свечаном чину присуствовала је и њена ужа породица и најбоље другарице са студија, са супружницима.

– На магистарским студијама сам имао 15 испита са практичним делом, а на основу успеха одлучује се ко од магистраната може да иде на докторат. Пошто је у Србији било ратно време – бомбардовање, ја сам решио да преполовим време за докторат. Као и на ЕТФ-у, иако је било тешко хтео сам што пре да докторирам. Дисертацију сам урадио за три школске године, а иначе време трајања израде докторског рада је од 5-7 година на Калифорнијском институту за технологију. Ето, то је позитивна страна српског ината. После одбране доктората учествовао сам на бројним протестима против НАТО бомбардовања, у Сан Франциску је био највећи, а одмах сам добио добру понуду за посао од компаније HEWLETT PACKARD (HP) из Њу Џерсија на Источној обали.

Наталија је положила све испите на докторским студијама, остало јој је само да уради дисертацију што је могла било где, ако постоје библиотеке. Приступ државним библиотекама у САД је отворен и практично бесплатан за све грађане САД. Јула 1999. смо се преселили у Њу Џерси. Посао је био интересантан, радио сам на дизајнирању уређаја за произвођаче мобилних телефона. Колеге из маркетинга су ме тада укључиле да са њима путујем у свет, јер им је требао и инжењер у тим промоцијама и продајама. Наталија је тада затруднела, прво дете Драгутин, који се родио у Њу Џерсију 10. марта 2000.

Наталија је доста радила у библиотеци на припреми доктората, али је једном у три-четири месеца морала да се види са ментором у Калифор-

нији. Њој је било теже путовати са бебом, па смо решили да се вратимо у Калифорнију како би лакше завршила тезу. Од септембра 2000. радио сам у INTERNATIONAL REKTIFIERP (IR) у Лос Анђелесу. Био сам виши инжењер за апликативну подршку, а то је посао са купцима и у маркетингу. Док сам био у *Хјулит Пакарду* путовао сам у Европу (Финска, Немачка, Холандија) и Кину. У новој фирми наставио сам са путовањима (Јапан, Кина, Европа). Интензивно сам морао да се виђам са купцима. Упознао сам начин рада и функционисања јапанских компанија, а посебно њихова очекивања од добављача и других пословних партнера. Стицајем околности почетком 2002, после шест година, у Токију сам поново видео најбољег друга са магистарских студија који се зове Хиротока Хара. Тада је био на вишем нивоу менаџмента у *Хитачију*.

Фебруара 2002. Наталија је докторирала, а у исто време Драганов брат Војкан је јавио да су у „Хемофарму“ заинтересовани за наше људе са међународним искуством, који могу бити од помоћи за даљи развој ове компаније. Пошто су Марићи били заинтересовани за повратак у Србију, маја 2002. дошао је у „Хемофарм“, где је постављен за помоћника председника Концерна за нове пројекте.

– На том месту сам водио оснивање Технолошког парка Вршац, учествовао у Тиму за израду нове дугорочне стратегије развоја „Хемофарма“, координирао пројекат новог високорегалног аутоматизованог складишта, као и креирање новог успешног предузећа за информационе технологије, које је проистекло из сектора АОП „Хемофарма“. Учествовао сам и у припреми за сертификацију производних погона по стандардима америчке агенције за лекове. Фебруара 2004. преселили смо се у Београд где сам почео да радим на пројекту за развој предузетништва у Србији, као виши сарадник за промоцију извоза – заједнички пројекат Владе Србије и САД, преко Агенције за међународни развој УСАИД. Као саветник на овом пројекту, организовао сам први кластер информационих технологија у Србији у којем су се практично све фирме и појединци организовали да заједнички раде на промоцији овог сектора у иностранству. Такође, помагао сам и колегама да се успешно организују и кластери из других грана српске привреде са којима смо радили.

Јула 2005. вратили смо се у Силиконску долину, где сам почео да радим за MAXIM INTEGRATED PRODUCTS. Био сам задужен за стварање нове производне линије интегрисаних кола за примену у осветљењу у аутомобилској индустрији и у LCD дисплејима. Три године касније, у време када смо отишли из Силиконске долине у Вашингтон, због Наталијиног одласка у дипломатију, линија интегрисаних кола за коју сам био задужен као њен менаџер доносила је укупан годишњи промет већи од 80 милиона долара. У то време највећи клијенти били су *Самсунг*, *LG*, *Шарп*, као и тајвански

произвођачи дисплеја. Доста радног времена провео сам у путовањима по Далеком истоку. Путовао сам и у Западну Европу (Немачка, Италија, Француска и Холандија). Због дисплеја и осветљења за аутомобиле, Европа је још увек водећи развојни центар аутомобилске индустрије у свету. Пошто је Наталија постала дипломата, а ми дипломатска породица, добио сам одобрено неплаћено одсуство од компаније. Док је Наталија радила свој дипломатски посао, ја сам се у Сеулу јавио на конкурс за предавача Универзитета Феникс – Огранак у Сеулу, на програму за постдипломске пословне студије МБА.

Пошто је прошао процес сертификације Драган Марић је примљен за визитинг професора за предмете: Пословна истраживања, Организациони развој, Организациона иновативност и Пословне квантитативне методе. После две године у Сеулу, супруга Наталија је добила решење да службује у Лондону. Током боравка у Лондону, њихово треће дете Милутин је био на путу, а ћерка Милена рођена је 5. септембра 2002. у Београду. Наталија је решила у јесен 2010. да треба да се посвети деци.

– Поново сам се вратио у MAXIM. Испоставило се да је њима у продаји потребан неко ко ће покривати Аустрију и Источну Европу. Мој повратак у ову компанију значио је и повратак у Србију јануара 2011. Године доносе промене, нове пословне шансе и амбиције. Сада радим у компанији ANALOG DEVICES из Бостона (САД) на позицији инжењера за стратешки маркетинг за Европу и Израел. У оквиру овог посла радим са развојним тимовима партнерских фирми како би производи наше компаније кроз сарадњу били доступни свим тржиштима и што већем броју клијената. Међу партнерима са којима сарађујемо у Европи, рекао бих, биће и развојних тимова из Србије. Имајући у виду да водеће позиције у индустријској аутоматизацији и медицинској електроници заузимају бројне фирме са седиштем у Европи, фокусиран сам на увођење нових сензора компоненти за обраду сигнала и вештачку интелигенцију. Иначе, моја фирма се бави производњом интегрисаних кола за индустрију аутомобила и медицинску електронику као и за телекомуникације.

Као признати светски експерт, др Драган Марић има и личну поруку младима:

– Млађе генерације могу и треба да се врате у Србију. Моја порука је, ако већ одлазе, да не забораве ко су и одакле су. Из великог света треба да донесу знање, искуство, добре навике, везе... Са том поруком ја сам испратио свог сина Драгутина који је уписао NEW MEXICO INSTITUTE OF MINING AND TECHNOLOGY у градићу Сокуро (држава Нови Мексико, САД).

Питамо ДРАГУТИНА МАРИЋА каква је средина у којој сада живи, како се уклапа у нове обавезе и задатке...?

– Сооро је градић са 8 хиљада становника удаљен сат времена возње аутопутем јужно од Албукеркија и на око два сата од Тексаса и суседног Мексика на југу. Налази се на реци Рио Гранде. Ради се о претежно каменитом терену на око 1.600m надморске висине. Сооро је место у САД са највише сунчаних дана у години, у просеку 334. На факултету је кренуло одлично и надам се да ће тако бити и даље. Све је веома добро организовано, студентски дом и ресторан су у склопу универзитета који има око 2.000 студената и постдипломаца фокусираних на инжењерске и природне науке. Крушевачка гимназија ми је дала одличну основу за математику и физику, па су резултати првих колоквијума одлични и најбољи у групи. Од почетка имамо и доста лабораторијских вежби из физике и електронике. Сви смо усредсређени на проналажење првих послова, током школске године неколико сати недељно, а преко лета пуно радно време. Док се утисци још слежу, већ могу да кажем сам на правом месту које ствара праве инжењере.

Драганова супруга Наталија је, иако доктор наука, потпуно је посвећена породици. Ћерка Милена је управо завршила основну школу, она је права уметница, ради разне мозаике, а млађи син Милутин иде у други разред основне школе и већ годину дана интензивно се бави тенисом, а почео је да учи и шах.

Драган Марић је рођен 10. јула 1969. у Крушевцу. Похађао је Основну школу „Драгомир Марковић“, а затим усмерено образовање у Гимназији. Дипломирао је на ЕТФ у Београду, а магистрирао и докторирао на Калифорнијском институту за технологију у Пасадени (САД). Са породицом живи у Крушевцу.

(Разговарао и приредио) **Живомир Миленковић**